

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Блага Петрова Маджурова
доцент в ПУ „Паисий Хилендарски“ гр. Пловдив
Факултет по икономически и социални науки

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**“

по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.8 Икономика

докторска програма Политическа икономия

Автор: Юлиан Елинов Моллов

Тема: Децентрализирана регионална политика – възможност за устойчиво развитие на регионите в България

Научен ръководител: проф. д-р Йордан Атанасов Христосков – ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № РД-21-1440 от 03.07.2023г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен(а) за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема Децентрализирана регионална политика – възможност за устойчиво развитие на регионите в България за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление; 3.8 Икономика, докторска програма Политическа икономия.

Автор на дисертационния труд е Юлиан Елинов Моллов – докторант в редовна форма на обучение към катедра Икономически науки с научен ръководител проф. д-р Йордан Атанасов Христосков от ВУ ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от докторант Юлиан Елинов Моллов комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет (само за докторантите зачислени до 04.05.2018 г.);

Докторантът е приложил 4 (четири) броя публикации.

Предоставените материали по конкурса съответстват с изискванията и дават възможност за цялостната оценка на дисертационния труд и кандидата.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Юлиан Моллов притежава бакалавърска степен от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по специалност „Политология“ и магистърска степен от СУ „Св. Климент Охридски“ по специалност „Икономика“. През 2019 г. е зачислен като докторант в катедра „Икономически науки“. Има богат практически опит в Министерство на регионалното развитие и благоустройство, където заема различни експертни длъжности и понастоящем е Началник на отдел „Южен централен регион“, Главна дирекция “Стратегическо планиране и програми за регионално развитие”. Владее английски и немски езици.

През периода на докторантурата кандидатът е изпълнявала годишните си, както е имал и лекционна натовареност в два факултет и е водил упражнения по социална политика и социални политики и програми. Включва се активно във всички области на дейността на катедра „Икономически науки“, включително в конференциите, научните проекти, кандидат студентските кампании, заседанията, разработването на нови учебни планове и програми, издателска и социална дейност. Дисертантът е високо уважаван член на катедрата.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Актуалността на темата е безспорна. Регионалната политика заема все по-централно място в управлението на ЕС, още повече в контекста на зеления преход, Индустрия 4.0 и цифровизацията. Наред с положителните страни, все повече излизат на преден план и някои проблеми, които са заложили още в различните концептуални икономически модели. Още по-важен е въпросът за България относно децентрализираната политика като страна членка на ЕС, но все още твърде далеч кохезионно, въпреки значителния размер на усвоените средства по линия на европейските структурни и социален фондове. Децентрализацията заема централно място в устойчивото развитие. България все още търпи сериозни критики в това отношение. Регионалните различия са твърде големи.

Изследователят си е поставил реалистични задачи, за които е подбрал подходящи изследователски инструменти. Още повече, че дисертантът си поставя още по-амбициозни цели, тъй като темата разглежда освен кохезията като ключов фактор за социално-икономическо развитие на регионите, но също така е проучен въпросът от фискална гледна точка, а регионалните различия са изследвани през макроикономическите показатели. Докторантът е формулирал целта, задачите и хипотези на дисертационното изследване в съответствие с научния проблем, който си поставя.

4. Познаване на проблема

Анализът на литературата по проблематиката, както и цялостното изложение на дисертационния труд и постигнати резултати показват ясно, че дисертантът се ориентира и е наясно с проблематиката по темата. От използваната литература, както и на места неговото лично мнение по теоретичните аспекти се вижда задълбоченото му познание и готовността да си служи с различните теории.

5. Методика на изследването

Методологията, която е използвана е съобразена със задачите, които си поставя докторантът. Чрез подходящ инструментариум се търси възможност за доказване или отхвърляне на хипотезата. Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд. Използвани са анализ и синтез на научните теоретични постановки и изследванията по темата на дисертационния труд, свързани с регионалното развитие, регионалната политика на ЕС, децентрализацията и устойчивото и балансираното развитие. Добре подбрани са статистическите методи на сравнителен анализ социалния прогрес на регионите от ниво NUTS2 в ЕС и връзката му със степента на децентрализация на страните членки. Използвани са класическите коре-

лационен, регресионен и клъстерен анализ на зависимости. Допълнително се изследва чрез качествен анализ на институционалната система на регионалното развитие и провежданата регионална политика от присъединяването на България към ЕС. Интерес представлява и изследването на конкретен случай, който обогатява дисертационния труд. Авторът умело си служи с Индексът на регионалната власт (RAI) и индексът на местната автономност (LAI) и ги изследва задълбочено, както и анализът му включва регионални и национални индикатори, моделирани чрез Python. Клъстерният анализ потвърждава, че България е в групата на нисък процент на дял на общинските разходи в общите публични разходи и висок размах в социалния индикатор (силно изразени регионални неравенства).

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационното изследване се състои от 218 страници. Разделено е в въведение, три глави и заключение. Няма приложения и са използвани 76 български и 235 чуждестранни източници. В логическо отношение дисертацията е издържана според съвременните стандарти. Конструираниите три глави са балансирани и взаимно свързани.

Първа глава проследява развитието на теорията на регионалната политика. Особено важна е връзката на регионалната политика, в частност децентрализацията и икономическото развитие. Основно място е отделено за фискалната децентрализация, както и не са пропуснати моделите на Тибо, Ойетс, Мъсгрейв, Бюканън, Самуелсън. Интересно е имплементирана теорията за клубните блага на Бюканън. Централно място е отделено на фискалната децентрализация, която е неизменна част от цялостния процес. Разгледан е въпросът за многостепенното управление на регионалната политика, както и интегрираният териториален подход към регионалното развитие.

Съвсем коректно е обърнал внимание на един от големите проблеми, което представлява пред децентрализацията, а именно влиянието на външни ефекти.

Втора глава се концентрира върху многостранните възможности за изследвания. Започва логично с кохезионната политика на ЕС през исторически преглед. Съвсем точно е изследван социалният напредък на европейските региони от ниво NUTS2 и степента на децентрализация на държавите в Европейския съюз. Също така връзката устойчиво градско развитие – децентрализирано управление е разгледана и проучена. Посочени са актуалните тенденции и проблеми в регионалната децентрализация и развитие. Авторът ясно е разграничил деконцентрацията на институциите от децентрализацията.

Трета глава представлява политиките на регионална децентрализация в България. Особеностите на регионалната политика на България след присъединяването ѝ към ЕС са

особено важни, тъй като поставят страната ни пред нови икономически и социални реалности. Не е спестен и проблемът за неосъществената децентрализация.

Интересен в примерът на Пловдив в цялостните му особености. Още повече, че е една от трите общини затворени в рамките на града, граничеща с други две и заедно формиращи самият икономически регион, но пък с отделните регионални политики на ниво общини.

Посочени са кратки изводи след всяка глава, което служи като своеобразен смислов мост.

Заключението показва най-важните изводи от дисертационното изследване, изчерпателно е и следва като логически завършек на цялостния труд.

Научният стил на дисертационното изследване и публикациите е висок, но същевременно изключително разбираем, което показва познаването на проблема в дълбочина.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Считам, че дисертационният труд на Юлиян Моллов има теоретични и теоретико-приложни приноси с висока научна стойност, които могат да се очертаят в следните:

- Дадено е авторово определение за децентрализирана регионална политика.
- Представени са идейни концепции на чуждестранни автори в областта на регионалната политика.
- Изследването извежда на преден план ролята на децентрализацията като основа на бъдещата, съвременна регионална политика.
- Подходящо е изследвана връзката между степента на децентрализация на държавите членки, социалният прогрес и устойчивото развитие на регионите в ЕС.
- Посочени са подходящи мерки за бъдещи политики по децентрализация като са изтъкнати положителните страни от процеса, но същевременно са маркирани и някои негативни тенденции.
- Проблемът е разгледан през нови средства на анализ, а именно чрез специфичен методологичен инструментариум и са подбрани подходящи статистически показатели за изследване на връзката между степента на децентрализация и икономическия и социален напредък на европейските региони на ниво NUTS2.

Чрез цялостното изследване са получени потвърдителни факти за тезата в дисертационното изследване

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представените публикации са 4 (четири) доклада, от които 3 (три) са самостоятелни и 1 (една) е в съавторство. Докладите са представени на Шестата научна конференция на катедра „Икономикс“, посветена на 100-годишнината на Университета за национално и световно стопанство: „Икономически предизвикателства: криза, шокове, реструктуриране, политики“; „Икономически предизвикателства пред България (2021-2023 г.) – устойчивост и рискове“, Висше училище по застраховане и финанси; конференция „Economic, regional and social challenges in the transition to a green economy “ в ПУ „Паисий Хилендарски“ и Международната научна конференция 2022 “Икономическо развитие и политики: реалности и перспективи. Предизвикателства и рискове в условията на наслагващи се кризи” в БАН /под печат, но съгласно изискванията е представена служебна бележка/.

Броят на публикациите като изискуеми точки надвишава необходимите, съгласно изискванията. Всички са свързани с тематиката на дисертационния труд и обогатяват проблематиката с допълнително разгледани въпроси.

9. Лично участие на докторанта

Запознаването ми с дисертацията и публикациите ми дават основание да потвърдя личното участие на докторант Юлиян Моллов в проведеното изследване, както и формулираните приноси и получени резултати, са негова лична заслуга. Не намирам плагиатство.

10. Автореферат

Авторефератът е в обем от 32 страници и съдържа всички необходими реквизити. Отразява коректно основните резултати, изводи, приноси и препоръки, постигнати в дисертационния труд.

11. Критични забележки и препоръки

Критичните бележки не омаловажават приносите на дисертационното изследване. Считам, че някои моменти заслужават по-задълбочено разглеждане:

- Децентрализацията е предпоставка за нарастване на публичните разходи, от там засилване на фискалния натиск ако не е съпътствана с подходящите публични политики, което не ясно посочено.

- Неравенството и децентрализацията, още повече бедността и децентрализацията са в двупосочна връзка, както са и причина и следствие и в голяма степен Европейският стълб на социалните права търпи и сериозна критика в това отношение, тъй като той не отчита в пълна степен регионалните различия, а в крайна сметка всички политики са насочени като ре-

зултат в повишаване на благосъстоянието на хората, което минава и през социалната кохезия.

- Въпрос, който може да се разгледа е дали в този вид Законът за публичните финанси не пречи на фискалната децентрализация, тъй като тежестта за финансиране на публичните блага (по-точно: тежестта за финансиране на тяхната доставка, респ. производство) следва да е на тези, които извличат ползите от потреблението им, доколкото е налице пространствена сегментация. Дотолкова е аргументиран такъв подход, според който бремето по финансирането да се понесе от местните жители. Това предопределя необходимост от съответния инструментариум, който да се предостави на общината, за да е в състояние да акумулира необходимият ѝ финансов ресурс. Това предопределя и съответните правомощия на общината да определя данъци и такси, чийто данъчно задължените лица да са местните жители.

12. Лични впечатления

Познавам лично дипломантът, имах възможност да работя с него в лекционните курсове, както и по съвместната ни публикация. Впечатленията са ми отлични. Той е организиран, прецизен и интригуващ студентите лектор. Като изследовател е постоянен, търсещ решения на проблемите в научната сфера с широк капацитет.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам да се публикува дисертационният труд. Би било добре ако постигнатите научни и научно-приложни резултати се направят достояние на повече учени като се публикуват в индексирани научни издания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантът Юлиян Моллов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Политическа икономика като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна** оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, пос-

тигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Юлиан Елинов Моллов в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма по Политическа икономика.

24.08.2023 г.

Рецензент: .....

доц. д-р Блага Маджурова